

Rieten dak ontdoet zich massaal van miljoenpoten

Met duizenden tegelijk worden ze 's zomers aangetroffen op de vloer van rietgedekte woningen. Ze vallen 'zomaar uit het dak' en je komt ze werkelijk overal in huis tegen. We hebben het over de kleinste miljoenpootsoort die er bestaat: *Polyxenus lagurus*.

Maximaal dertien paar pootjes

Een officiële Nederlandse naam voor *Polyxenus lagurus* hebben we niet; hij wordt wel 'penseeltje' genoemd, vergelijkbaar met de Duitse naam *Pinselfüsser*. Door het borstelige uiterlijk wordt het dier nogal eens verward met larven van tapijtkeverachtigen. Er worden twee ondersoorten onderscheiden.

P. lagurus heeft een lengte van 3,2 tot 4,2 millimeter. Hij is licht- tot donkerbruin van kleur en heeft aan zijn poten en de zijkant van het lichaam bundels stekeltjes (borstels). De 'miljoen' pootjes beperken zich tot maximaal dertien paar. Eén ondersoort bestaat alleen uit vrouwtjes die zich parthenogenetisch voortplanten; de eicellen van het vrouwtje groeien uit tot individuen zonder dat er een bevruchting hoeft plaats te vinden. Het vrouwtje zet haar eieren, tussen de zestien en twintig stuks per keer, in kronkels af. Soms worden de eieren opgegeten door mijten en kevers. De optimale ontwikkelingstemperatuur ligt in de buurt van 23 graden Celsius. Na zeventien dagen breekt de eierschaal en komt een embryonaal omhulsel tevoor-

Polyxenus lagurus adult.
Foto: Andy Murray (CC BY-SA 2.0)

schijn met daarin de, nog bewegingsloze, larve. Wanneer het embryonale omhulsel gerijpt is, komt de larve tevoorschijn. Op dat moment zijn de karakteristieke borstels al aanwezig.

Bomen, stro en riet

P. lagurus houdt zich het liefst schuil op boomstammen, met name op naaldhout. Daarnaast hebben ze een voorkeur voor eikenbomen en platanen met spleten, die ontstaan door het afschilferen van de bast. In die spleten kan men op 25 vierkante centimeter soms wel dertig dieren aantreffen. De dieren komen verder vaak voor in boomstronken, vermolmde boomstammen en rieten daken. Bij gunstig weer kunnen de miljoenpoten zeer hoog tegen een boomstam opklimmen en worden ze soms wel op twintig meter hoogte aangetroffen. Andere bijzondere vindplaatsen zijn mieren- en wespennesten en nesten van boomkruipers (*Certhia brachydactyla*). Men treft ze ook vaak aan in de gangen van nathoutboorders zoals boktorren en schorskevers. *P. lagurus* prefereert een omgeving met een lage luchtvochtigheid (minder dan zestig procent) en vermijdt zoveel mogelijk zowel fel zonlicht als totale duisternis.

Het hoofdbestanddeel van het menu van *P. lagurus* bestaat uit groenalgen (*Pleurococcus*) die op boomstammen groeien. Ook kleine insecten worden graag gegeten.

Speurtocht door het huis

P. lagurus wordt regelmatig gesignaleerd in nieuwe rieten daken en in daken van enkele jaren oud, waarin mosgroei aanwezig

Behandeling

De stofzuiger is de meest eenvoudige en doeltreffende manier om *P. lagurus* uit huis te verwijderen. Tweemaal per dag zuigen is in de meeste gevallen voldoende. De overlast duurt dan hoogstens acht tot tien dagen. Miljoenpoten zullen bij gebrek aan voeding in gebouwen niet overleven. Het verdient aanbeveling om de kap goed te inspecteren en eventuele kieren en naden in de aftimmering te dichtten. Zo krijgt *P. lagurus* minder kans om het huis binnen te dringen.

Een chemische behandeling van de woning is sterk af te raden. Op de eerste plaats

Polyxenus lagurus juvenielen.
Foto: Jean-Pierre Bu

omdat deze miljoenpoten volkomen onschuldig zijn en er goede alternatieven zijn. Daar komt bij dat zo'n giftige bestrijding erg bewerkelijk is en het effect ervan zeer

beperkt zal zijn. Immers, van binnenuit wordt slechts een klein deel van de dertig centimeter dikke kap bereikt en ook een chemische bestrijding van de buitenkant van de kap is niet zinvol. Ten eerste trekt het chemische middel onvoldoende in de kap en ten tweede spoelt het middel er bij de eerste de beste regenbui weer af. Daarnaast loopt men het risico dat plaats wordt gemaakt voor een andere dierplaag. Gedode exemplaren van *P. lagurus* blijven in grote hoeveelheden achter in het riet (ze kunnen immers niet verwijderd worden) en vormen op hun beurt een aantrekkelijke voedselbron voor bijvoorbeeld tapijtkeverachtigen.

is. Bij nieuwe rieten daken kan het gebeuren dat bij een sterke zonbestraling in het eerste zomerseizoen de aanwezige populatie *P. lagurus* massaal verdreven wordt. De nieuwe rieten kap is op dat moment aan het uitdrogen waardoor voor -met het riet meegekomen- exemplaren van *P. lagurus* een zeer ongunstige biotoop ontstaat met weinig voedsel. Ze komen dan tevoorschijn en gaan aan de wandel op zoek naar een nieuwe biotoop voor hun verdere ontwikkeling en voortplanting. Die zullen ze in de woning niet vinden, maar daar komen ze pas achter als ze het hele huis doorzocht hebben. Vandaar dat men ze werkelijk overal in huis kan aantreffen.

Oude rieten daken

Op en in oude rieten daken groeit vaak mos en dat maakt deze daken tot een van de favoriete biotopen voor *P. lagurus*. Wanneer sprake is van droog en warm weer, zal het in de kap aanwezige mos uitdrogen. Dit droge mos vormt een lekkernij voor *P. lagurus*. Mosgroei komt onder andere voor aan de noordkant van de kap of op plaatsen waar de kap zich onder bomen bevindt en daardoor geen zonlicht krijgt. Voor een goed onderhoud van het rieten dak is het noodzakelijk dat men een gerenommeerd rietdekkersbedrijf inschakelt om de mosgroei, en daarmee de aanwezigheid van *P. lagurus*, binnen de perken te houden. ●

Mosgroei op de rieten kap levert een ideale biotoop op voor *Polyxenus lagurus*.
Foto: Kerstin Herrmann

Tijdens het eerste zomerseizoen van een nieuwe rieten kap kan ook overlast optreden.
Foto: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (CC BY-SA 3.0)